

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasi Udruženja Jugoslov. Učiteljstva — Poverjeništvo Ljubljana.

Vse pise, v oceno poslane knjige itd., je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani, Frančiškanska ul. 6.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatelj je pošiljati franco.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak četrtak pop. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.

Za neorganizirane 100 — K. za naročnike v inozemstvu 140 — K letno.
Posamezna številka po K 2—.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 1 K za vsako petit-vrsto. Priloge stanejo poleg poštne še 50 K.

Telefon uredništva št. 312.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 2 K — vin.
dvakrat . . . 1, 50 —
za nadaljnja nvrčenja od petit-vrste po 60 vin.
Oznaniila sprejema Učiteljska tiskarna.

Članstvo ljubljanskega Poverjeništva UJU ima s članarino tudi že plačano naročnino, torej ni treba članstvu naročnine posebe plačevati.

Naročnino, reklamacije, t.j. vse administrativne stvari, je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani, Frančiškanska ulica 6./7

Poštni čekovni urad št. 11.197.

Reklama tije so proste poštne.

Diferencijacija našega dela in organizacije.

Korak, ki ga je napravilo učiteljstvo meščanskih šol ne moremo imenovati napreden, imenujemo ga pa vsekakor prenaprjen. Smo odločni zagovorniki diferencijacije dela, ker je to znak napredka in izpopolnjevanja, ne moremo pa odobravati tako radikalne diferencijacije organizacije, kakor so jo napravili učitelji meščanskih šol. Odločno je bil to bolj demonstrativen čin proti sklepu pokrajinske skupščine UJU v Rogaški Slatini, kakor dejanje treznega prevdarka in razumevanja duševnih nalog meščanskošolske skupine učiteljstva v socialni poziciji med drugimi skupinami organiziranega učiteljstva.

Stojimo na demokratičnem stališču, da ni ponižanje za duševno nadkvalificiranega se družiti z maso v svrhu dvigovanja splošnega duševnega nivoa, temveč je to njega dolžnost in znak višje duševne in socialne zrelosti in kvalifikacije; nasprotno je pa absentiranje iz organizacijskega sestava diskvalifikujoč pojav.

Nismo nasprotniki diferencijacije organizacije po strokovnih skupinah posameznih kategorij, temveč s tako diferencijacijo sigurno računamo ter želimo celotne reorganizacije vsega organizacijskega sestava v tem smislu, a prej mora biti celota dovolj močna in urejena po prvem načrtu, da bo tako reorganizacijo lahko prenesla brez škode in oslavljenja za posamezne dele in tudi za celoto — in v tem smislu se nam zdi korak meščanskega učiteljstva prenaprjen. Zapustili so celoto še predno je bila urejena in pripravljena za diferencijacijo!

Zato pričakujemo še vedno od bodočega Saveza učiteljstva meščanskih šol, da ne bo zapustil celote in se bo kot duševni voditelj še vseeno uvrstil v sestav organizacijske celote učiteljskega stanu, iz katerega je izšel.

Državna skupščina UJU je postavljena v tem oziru deloma že pred izvršeno dejanje separiranja učiteljstva meščanskih šol. Naloga državne skupščine je uravnati to vprašanje potom pravil.

In iz tega ozira se nam zdi tudi tik pred državno skupščino UJU izvršen korak učiteljstva meščanskih šol poseben prenaprjen, ker je gotovo da pokrajinska skupščina UJU na podlagi sedanjih pravil ni mogla drugače ravnati, kakor je ravnala.

Vzemimo, da je bilo veliko jedra za ta korak meščanskega učiteljstva tudi posebna članarina, za svoje društvo, ki bi jo moralo z ozirom na sklep pokrajinske skupščine plačevati posebej. Posebno mlajše učiteljstvo je v tem oziru precej materialističnih naziranj in mu je vsak izdatek za organizacijo odveč. Idealnejše so v tem oziru učiteljice, ki uvidevajo kulturno nalogo Društva slovenskih učiteljic poleg širše stanovske organizacije. Dvojni članarini je imela odpomoči državna skupščina UJU.

Prostost in neobveznost stanovskih glasil bo prinesla v vrste meščanskošolskega učiteljstva mnogo indiferentnosti, ker moramo reči, da je ravno obveznost glasil prinesla v zadnjem desetletju novo življenje in zelo mnogo zavednosti v učiteljske vrste in moč organizaciji. Neobveznost je pa tudi močna opora materializmu in indiferentnosti! Velika požrtvovalnost za meščanskošolsko učiteljstvo bi bila pri številu 500—700 v državi vzdr-

ževati svoj mesečnik, še večja pa svoj tednik in usodna za list, če se uvede ne obligatna naročitev glasila; odločno pa bi bilo v kvar in škodo naše edinstvene šolske in pedagoške kulture, če se separiramo — namesto združimo s svojimi duševnimi proizvodi, če si z diferenciranjem v še več glasil po manjših skupinah še bolj zožujemo splošno duševno obzorje in ga omejimo le na en del celote. Posebno prenaprjeno je, če oni, ki bi morali biti duševni voditelji v znanstveni smeri celotnemu stanu, odrečejo svojo duševno oporo „nižje stoječim“ in se hočejo v duševnem oziru odtujiti njim. Sigurno pa je, da je preekstremna diferencijacija tudi korak k temu!

Tako odtujili so se svojedobno učiteljskemu stanu vadniški učitelji in drugi, ki so v svojem boljšem materialnem položaju popolnoma pozabljali na vrste iz katerih so izšli, čutili so se nekako vzvišene nad njimi ter so se pričeli prištevati v srednjošolske vrste, med „učiteljske izobraževalce“. In vendar je učiteljstvo s pomilovanjem zrlo na nje in ni jih zavidalo.

Ne brani se pa učiteljstvo osnovnih šol sprejeti v svoje vrste učiteljice ženskih ročnih del in otroških vrtnic, da jim pomaga potom svoje organizacije; ne mara se jim odtujiti, čeprav ima prej manj kot več skupnosti z njimi, ono hoče na podlagi najdemokratičnejših nazorov in svoje globoke zavesti dvigniti s sabo potom organizacije tudi nje.

Posebno skrb pa provzroča nov položaj onemu, ki želi harmonije v stanovskih vrstah, kajti prevelik ekstrem nas postavlja tudi pri volitvah v šolske zastope, v višje in okrajne šolske svete, v stalne in knjižnične odbore pred neprijeten položaj dokler obstajajo še dosedanja določila v veljavi. Številčno sta si skupini osnovnega in meščanskega učiteljstva preveč različni, da bi se s preveč ekstremnimi diferencijacijami mogla doseči v teh vprašanjih harmonija.

Pri vseh navedbah pa ne spuščamo izpred oči glavno stremenje in smer naše bodoče stanovske politike tudi v organizacijskem oziru, reorganizaciji celega sestava organizacije po strokovnih skupinah posameznih kategorij, ker smo načelno pristaši stroge strokovne organizacije. To je edino opravičilo za meščanskošolsko učiteljstvo. A gorenji razlogi so dovolj tehtni, da stopi ta argument taktično v ozadje in da smo imenovali korak meščanskošolskega učiteljstva prenaprjen in preekstremen.

Prepričani smo, da se bo v vrstah meščanskošolskega učiteljstva še našlo dovolj dobrega elementa, in večina tega učiteljstva ne bo zapustila okrajnih učiteljskih društev, dokler ne bo izdelana druga forma za skupno delo, ki ne bo kvarila celote; prepričani smo tudi, da bo ta struja prevladala in bo znala vplivati na to, da se diferenciranje organizacije ne bo tako tiralo v ekstrem.

—k.

Odgovor Narodni Prosveti.

Narodna Prosveta št. 78. prinaša na naš protest v zadevi ukinjenja draginskih doklad pri bolniškem dopustu, ki traja čez 6 mesecev, sledeči članek: Našim slovenačkim drugovima. — Naši slovenački drugovi v 41. broju „Učit. Tov.“ podigli su jednu veliko poviku na nepravde, koje se čine prema učiteljima od strane državne uprave.

Mi nalazimo, da je ova povika neosnovana, da je potekla iz neobavještenosti i nepoznavanja pravoga stanja stvari zbog koje se diže ova povika, i da je jedan takav čin od strane naših slovenačkih drugova i štetan čin, jer se ovakvim radom stvara loše razpoloženje prema državnoj upravi, a toga u Slovenačkoj i inače ima dosta.

Ovu poviku izazvalo je to, što je po uredbi o dodatcima na skupoću ukida taj dodatak učiteljima koji ostanu na bolovanju od više šest meseci, i što se takvi učitelji ne stavljaju privremeno u penziju.

Da se utiša nezadovoljstvo naših slovenačkih drugova, dajemo jim ova obaveštenja:

Uredba o dodacima na skupoću važi podjednako kako za učitelje tako i za sve ostale državne činovnike, i prema učiteljima se ne čine nikakvi izuzetci.

Oboleli učitelj ima pravo na lični i porodični dodatak na skupoću za šest meseci, a posle toga ukidaju se mu lični i porodični dodatci na skupoću. Može biti da bi taj rok mogao biti i godinu dana, ali je dato ono i onoliko koliko je se moglo dati u sadanjim finansijskim prilikama.

Odveć je teško održanje učitelja i njegove porodice u sadašnjim teškim prilikama ako i posle 6 meseci ostanu na bolovanju, ali takav učitelj može tražiti penziju, a kao učitelj u penziji, kad je navršio 32 god. službe, ima i celu platu kao penziju a i lični i porodični dodatak na skupoću. Najgore je, doista kad je učitelj na bolovanju duže od 6 meseci, i koji je tražio penziju ali je još nije dobio, ali mi smo se uverili, da u ministarstvu ne leži nijedna nerešena molba obolelog slovenačkog učitelja za penziju.

Privremenoga penzionisanja (začasno vpokojenje) po zakonu nema, ali ima nešto drugo, što je u stvari to isto. Kao što oboleli učitelj po nahodjenju lekarske komisije može biti stavljen u penziju tako isto kad je oboleli i penzionisani učitelj po nahodjenju lekarske komisije ozdravio te može vršiti učiteljsku službu, on se može reaktivirati, a to je potpuno to isto što i privremeno penzionisanje.

Tako Narodna Prosveta. Odkrito rečemo, da smo se začudili, ko smo čitali navedeni članek, čudili tembolj, ker smo ga čitali v stanovskem glasilu, ki se na ta način stavlja proti lastnim stanovskim interesom.

Oglejmo si pobliže argumente, ki jih navaja N. P. v zagovor ominozni naredbi:

Prvi zagovor je ta, da velja naredba v isti meri za vse državno činovništvo in ni za učiteljstvo nikake izjeme. To nam je dobro znano in s tem, da obsega ta naredba vse državno uradništvo, ni krivica nič manjša, nego še večja. Dobro nam je pa tudi znano, da so proti temu protestirale popolnoma upravičeno tudi druge pango državnih nameščencev.

Drugi zagovor velja finančni blagajni, češ, da bi določeni termin lahko veljal leto dni, ali da se je storilo pač toliko, kolikor se je moglo v sedanjih finančnih razmerah storiti. Drugovi v Beogradu, pustimo to! Slovensko učiteljstvo se dobro zaveda svoje dolžnosti napram državi in upravi, je delalo in dela vsekdar dobro razpoloženje med narodom, ker je to naša jugoslovenska naloga, ki smo si je vedno v svesti. Toda državna uprava naj si išče svojih virov, dohodkov in prihrankov drugod, nikakor pa ne na ta na-

čin, da bi odtrgovala in odščipavala za današnje razmere že itak skromne dohodke obolemu učiteljstvu in to v tako občutni meri.

Najbolj zanimiv pa je tretji argument: učna oseba po 6 mesecih še neozdravljena stopi lahko v pokoj. Ali ste pač pomislili, ko ste zapisali te besede? V resnici smo se začudili, da more stanovski tovariš navajati tak argument. Seveda pripada učni osebi po 32 letni službeni dobi polna pokojnina, toda kaj naj stori n. pr. ona s 15—20 službenimi leti, ali celo ona, ki nima še 10 službenih let in torej sploh še ni opravičena do pokojnine. So pa bolezniki, ki absolutno niso ozdravljive točno v 6 mesecih, pač pa v 10 ali 12 mesecih. Zato nikakor ne gre po omenjeni naredbi ukiniti drag. doklad, ki tvorijo danes bistveni del službenih prejemkov. Nasprotno spada oboleli učni osebi, ki ima vsled bolezni izvanredne izdatke, poleg stalne plače še denarna podpora.

S stališčem Narodne Prosvete se absolutno ne moremo strinjati in bomo vsikdar in vselej nazvali tako naredbo kot socialno krivico, in najsi tudi zadene pisca dotičnega članka v Narodni Prosveti samega, na kar gotovo sam niti mislil ni, ker sicer gotovo ne bi s tako rigoroznostjo nastopil proti svojim tovarišem.

Učiteljski Tovariš je prav stvarno in dostojno razpravljajl o tem vprašanju, absolutno ne izzivajoče proti državi.

Bavile so se vse organizacije državnih uradnikov v Sloveniji s tem vprašanjem, a ne z namenom, da bi napravljale slabo razpoloženje proti državi, temveč da bi opozorile vlado na ono točko naredbe, ki je krivična in s katero je državna uprava napravila slabo razpoloženje med uradništvom. Bavila se je s tem komisija za predelavo službene pragmatike v Beogradu in je predlagala ukinjenje te določbe in baviti se bo morala s tem tudi državna skupščina UJU v Zagrebu. —1.

Strah pred šolami v Št. Rupertu in Št. Jakobu na Koroškem.

Na proslavi obletnice plebiscita dne 11. t. m. v Velikovu je bila sprejeta resolucija glede slovenskih šol v Št. Rupertu pri Velikovu in Št. Jakobu v Rožu. Nemški in nemškutarski krogi vedno bolj in bolj čutijo, da bo treba prej ali slej vendarle ugoditi zahtevam Slovencev ter otvoriti slovenske privatne šole.

V resoluciji obnavljajo zaprisego zvestobe in pripadnosti h Koroški in Avstriji, protestirajo energično proti zahtevam »der von der Laibacher slavischen Irredenta inspirierten Abgeordneten Poljanec und Kraiger« glede slovenskih privatnih šol v Št. Rupertu in Št. Jakobu, ker to baje ni zahteva slovenskega prebivalstva; dolžijo slov. poslanca so-krivde na krvoprelitju, se spodtikajo nad tem, ker v Jugoslaviji ni privatnih šol in ker je bilo učiteljstvo pristojno v Avstrijo, izgnano.

Za slučaj, da bi vlada kljub protestu vendarle otvorila šoli, zahteva resolucija namestitev »Kärntnerfreue, der slovenischen Sprache mächtige Lehrer und Lehrerinnen« (to so najzagrizenejši nemškutariji) in odstranitev šolskih sester. Ako pa bi vlada dopustila, da iz teh šol nastanejo »Trutschulen« (to so narodne šole z narodnim učiteljstvom), tedaj bo »Koroški zvesto prebivalstvo« (nemšku-

tarji) značaj nadaljnji obstoj s silo zabraniti. Nazadnje zahteva resolucija kaznovanje onih tujih elementov, ki delajo protidržavne propagande (se zavzemajo za pravice Slovencev) in ki ne pripoznajo zakonov republike.

Pri proslavi dne 9. in 10. oktobra so prodajali Gedenkspendenscheine der Deutschen Schulvereinsgruppe Franz Schubert, komad po 10 K. Čisti dobiček je namenjen za stavbeni sklad nemške šole v št. Jakobu pri Rožu.

50 letnica ženskega učiteljskega v Ljubljani.

7. oktobra je poteklo 50 let, odkar je bivša avstrijska vlada otvorila v Ljubljani žensko učiteljsko z odlokom ministrstva za uk in bogočastje z dne 25. avgusta 1871, števil. 9535. Ta petdeseti rojstni dan je proslavilo tukajšnje učiteljske s skromno slovesnostjo v šolski telovadnici. — Iz bomo pete pod vodstvom Emila Adamiča, deklaracije in ravnatelja Dokleria nagovor je bilo vse, kar so dopuščala skromna sredstva. In vendar utegne zanimati tudi širšo javnost par podatkov iz razvoja te šole, ki je vzgojila nemalo številno zavednih učiteljk. Vodstvo zavoda je bilo ves čas poverjeno vsakokratnemu ravnatelju moškega učiteljskega letos je dobilo žensko učiteljske lastnega ravnatelja.

Zavod je bil do prevrata pravzaprav nemški, kajti velika večina predmetov (razven verouka od 1. 1880, in aritmetike in ročnih del od 1884, naprej) se je poučevala v tujem, nemškem jeziku. Šele sedaj smemo govoriti o slovenskem ženskem učiteljsku.

V bivši Avstriji pa so šele 1. 1870, začeli misliti na to, da bi bilo dobro, ustanoviti tudi šole za izobrazbo učiteljic in tedaj je bila deležna te »dobrote« tudi Ljubljana, kjer se je 7. oktobra 1871, otvoril prvi letnik ženskega učiteljskega. Prvo (in zadnje!) letno poročilo nam o tem skromno poroča: Min. za nauk in bogočastje je z odlokom dne 25. 8. 1871 dovolil, da se otvori tudi v Ljubljani žensko učiteljske. Predpriprave so bile končane do konca septembra, od 29. septembra do 4. okt. je bilo zelaševanje gojenk. 5. in 6. okt. so se vršili sprejemni izpiti, 7. okt. pa se je začel redni pouk. Sprejetih je bilo 42 gojenk. Nastanjenost je bilo v hiši št. 248, kjer je našla uprava dve sobi, vodstvo je bilo poverjeno ravnatelju moškega učiteljskega Bl. Hrovathu, za prav. gl. učitelja je bil imenovan šolski ravnatelj v Kranju, Mih. Lazar, ki je poučeval ver., slov., nem., ris., zg., mat. in fiz. Za pom. učitelico pa obrtna učiteljica (Industrielehrerin) Eliza Skofic (lašč., lep., petje, klavir, ročna dela), ki je postala leto pozneje prva vadniška učiteljica.

Ta hiša je danes podrtja: stala je na sedanjem Ribjem trgu (pri Cankarjevem nabrežju) za Filipovim dvorcem poleg hiše dr. Pintarja.

Po preselitvi je bilo nameščeno učiteljske v bivšem »Katoliškem domu«, v ozelni hiši na Bregu in Turjaškem trgu.

Leta 1872—73, se je namreč preselilo učiteljske v hišo grofa Al. Gallenberga na Novem trgu in tam se je tudi otvoril 1. razred vadnice. V teh prostorih je ostalo učiteljske najbrž — vsaj v kroniki ni o tem nikakih podatkov — do 4. XI. 1884, ko se je v moški učiteljskem vred preselilo v sedanje poslopje. Število gojenk je naraščalo od leta do leta, kar je znašalo v letih 1874—1880, po 130 letno v vseh 4 letnikih. Od leta 1881. do leta 1893—94, pa je imelo učiteljske samo po dva letnika (izmenoma 1—3, in (5) 2 in 4), od leta 1894, dalje pa zopet po 4 letnike — le 1. 1915—16 se niso sprejemale gojenke v 1. letnik. Število gojenk se je gibalo med 161—178, najvišje število (189) pa je doseglo v svojem petdesetem letu. Kako važen da je bil ta zavod za naš narod, uvidimo iz števila gojenk, ki so dovršile na zavodu zrelostni izpit. Od 1875. (prva matura) pa do leta 1921. je bilo 1741 gojenk usposobljenih za pr. učit., zrelostno izpričevalo, med temi 338 z odliko. — Seveda sem všteli pri tem tudi 43 licejk, ki so dovršile le na zavodu dop. zrelostni izpit.

Sledeče tabele bodo najbolj pojasnile razvoj ženskega učiteljskega.

Zrelostni izpiti.				
Leto	odlike	izdelali	padli	skupaj
1875	6	14	2	22
1876	3	13	1	17
1877	7	21	5	33
1878	4	25	—	29
1879	3	25	3	31
1880	1	29	—	30
1881	2	20	2	24
1882	2	17	4	23
1883	3	20	5	28
1884	—	7	1	8
1885	—	19	3	22
1886	—	1	—	1
1887	3	21	3	27
1888	—	—	—	—
1889	2	29	—	31
1890	—	—	—	—
1891	2	44	1	47
1892	—	—	—	—
1893	7	46	2	55
1894	—	3	—	—
1895	8	44	5	57
1896	1	2	—	3

1897	9	43	3	55
1898	4	50	8	62
1899	—	39	1	40
1900	5	42	5	52
1901	4	34	3	41
1902	3	38	—	41
1903	8	32	—	40
1904	10	32	—	42
1905	7	44	2	53
1906	12	45	3	60
1907	19	33	3	55
1908	13	57	6	76
1909	12	49	7	68
1910	16	45	5	66
1911	17	46	11	74
1912	12	43	11	66
1913	11	37	3	51 (1.7)*
1914	7	43	2	52 (1.5)
1915	5	40	2	47 (1.8)
1916	14	35	3	52 (1.5)
1917	12	31	—	43 (g 1)
1918	10	35	3	48 (g 3)
a) —	28	—	—	28 (g 2)
b) 23	9	—	—	32
1919* c) 11	27	—	—	38 (g 38)
1920	23	12	—	35 (g 4)
1921	17	34	1	52

* 1 — licejke.

g — gimnazija.

1919* a in b pomeni počitniški tečaj gimnazijskih in licejskih abiturientk in tretjeletnic.

Obisk ženske pripravnice.

Leto	Skupaj			
	I.	II.	III.	IV. na zavodu
1871/72	30	—	—	39
1872/73	21	32	—	53
1873/74	29	18	26	73
1874/75	24	24	19	92
1875/76	34	27	31	108
1876/77	46	36	25	131
1877/78	35	40	31	135
1878/79	33	30	37	131
1879/80	31	29	33	123
1880/81	—	28	25	77
1881/82	28	—	27	77
1882/83	—	23	—	50
1883/84	37	—	21	58
1884/85	—	27	—	46
1885/86	32	—	28	66
1886/87	—	34	—	59
1887/88	42	—	32	74
1888/89	—	29	—	67
1889/90	51	—	39	90
1890/91	—	45	—	83
1891/92	54	—	42	96
1892/93	—	49	—	91
1893/94	49	—	48	97
1894/95	46	46	—	138
1895/96	48	45	47	148
1896/97	40	47	45	178
1897/98	40	42	43	169
1898/99	40	40	46	161
1899/1900	41	40	40	165
1900/01	40	40	42	162
1901/02	40	41	41	161
1902/03	41	41	40	163
1903/04	42	42	40	164
1904/05	44	41	42	168
1905/06	45	44	40	171
1906/07	45	45	44	174
1907/08	44	45	44	175
1908/09	41	42	44	171
1909/10	42	42	40	164
1910/11	43	41	43	170
1911/12	38	42	44	163
1912/13	44	38	44	168
1913/14	45	47	39	175
1914/15	44	45	40	168
1915/16	47	48	44	139
1916/17	44	—	42	127
1917/18	39	45	—	129
1918/19	45	46	45	136
1919/20	48	46	47	172
1920/21	48	52	46	189
1921/22	47	47	51	186

Iz naše organizacije.

Skupne zadeve.

I. državna skupščina UJU dne 8. in 9. novembra 1921. v Zagrebu.

Pripravljene delegate poleg zastopnikov ožje in širše sossvele smo že naznanili tako v Beograd kot v Zagrebu radi preskrbe stanovanja. Gosti naj se tozadevno sami javijo na UJU poverjenik Zagreb tov. Skavič, prof. učiteljskega. Kdor se še ni javil, naj to stori takoj.

Južna železnica nam je dovolila za poset tega zborovanja iz vseh postaj njenega območja 50% popust, in sicer na ta način, da velja enosmerna navadna vozna karta tudi za vožnjo nazaj v času od 4.—10. novembra. Pri blagajni in v vlaku se ima vsak udeleženec izkazati z izkaznico. Prekinjenje vožnje ni dopustno. Izkaznice smo že pričeli razpošiljati vsem udeležencem potoni okrajnih društev.

Kdor se bo vozil po državni progi, naj vložil prošnjo sam na ravnateljstvo drž. železnice v Ljubljani.

Pričetek skupščine je dne 8. novembra v dvorani hrvatske sabornice v Zagrebu, zato morajo biti vsi delegati že na predvečer v Zagrebu. UJU, poverjenik Ljubljana.

Društvene vesti.

+ Okrajno logaško učit. društvo priredi dve zborovanji in sicer za logaški odsek dne 5. nov. v Logatcu dol., za cirkuško - loški odsek pa dne 12. novembra t. l. v Grahovem, obakrat z enakim sporedom: 1. Otvoritev zborovanja, 2. Razvoj šolstva v logaškem okraju in ureditev izvenšolskega delovanja. (Reiferira okr. šol. nadz. M. Kabaj.) 3. Ugotovitev članstva, 4. Raznoterosti.

+ Smarsko - rogsko učiteljsko društvo zboruje v četrtek dne 3. novembra ob eni uri pop. v Smarju po sledečem vzporedju: 1. Zapisnik, 2. Slovenski kmetje v Srbiji — poročila predsednik in 3. Slučajnosti.

K mnogobrojni udeležbi vabi za odbor predsednik.

+ Zborovanja tržiškega krožka okr. učit. dr. Krško v Mokronogu 15. X. se je udeležilo 50. članov. Po lepem globoko zamišljenem pozdravu predsednika tov. V. Klanška, ki je zajedno podal zanimivo poročilo z delegacijskega zborovanja v Rogški Slatini, je bila na predlog tov. Berčeta iz št. Janža soglasno sprejeta polvala in zaupnica vodstvu poverjenikstva UJU v Ljubljani za njegovo vztrajno, požrtvovalno in plodno delovanje v prid šoli in učitelstvu. Referat tov. nadzornika Črnogala o kmet. prirodoz. na osnovni šoli, je izzvenel z govorniku lasno temperamentnostjo, za kar je žel mnogo zaslužene pohvale. Vseboval je mnogo pestrih in idealnih misli ter lahko in praktično izvedljivih nasvetov, tako, da je prav vsakemu bilo na mah jasno, kako se bo uspešno in najlepše uveljavil v tem predmetu v korist kmet. stanu. Odkrito želimo, res apostolskemu delovanju tov. nadzornika mnogo let — tovarštemu pa kličemo: »Pojdite, poslušajte ga in tako ravnajte!«

Po referatu sta podala naša priznana kmet. strokovnjaka tov. Berce in Lunaček še prav levilni misli o tem predmetu.

Pri slučajnostih se je zbrano učiteljsko soglasno pridružio protestu okr. učit. društev, ki so se energično izrekle proti podli pisavi nekaterih listov proti učitelstvu in šoli ter zahteva, da se napravi takemu brezvestnemu rovanju energičen konec. Enako se pridružuje učit. tržiškega krožka še ponovno izraženi zahtevi, da se drakonična odredba o bolezenskih dopustih in odizgvanju drag. doklad primerno revidira. Zbrano učiteljsko zahteva pravično in delu primerno opravilno doklado za šolske voditelje.

Zborovanje se je za nas jako častno zaključilo.

Vestnik meščanskih šol.

Izredni občni zbor »Društva meščansko-šolskih učiteljev v Sloveniji«, dne 9. oktobra 1921. v Celju.

Tovariš predsednik Drag. Humek je otvoril izredni občni zbor z iskrenim pozdravom na navzoče, ki so se odzvali v tako lepem številu povabilu odbora. Pri pregledu navzočih se je našlo 45 udeležencev; ostalo učiteljsko je bilo zastopano večinoma po pooblaščenih.

Nato je poročal predsednik o predzgodovini ankete. Minister prosvete je odredil anketo, v katero so bili pozvani ljudsko šolski učitelji, da pripravijo načrt zakona za ljudske in meščanske šole. Anketa je pripravila načrt, ki ga urejuje sedaj načelnik osnovne nastave Radojevič. Medtem so se pričela gibati društva meščansko šolskih učiteljev v Vojvodini, Bosni, Dalmaciji in Sloveniji. Vsa društva so povdarjala, da je meščansko šol. učiteljsko poklicano v prvi vrsti, da sodeluje in pripravlja načrt zakona za meščanske šole. Hrvatsko in slovensko društvo je odposlalo tozadevno spomenico ministru prosvete, Vojvodinsko društvo je istotako odposlalo spomenico z dokazi, da je v interesu mešč. šole in njenega razvoja, da se skliče posebna anketa, ki naj pripravila načrt zakona za mešč. šole. Minister pravoje je sedaj izročil željam mešč. šol. učiteljsva in je odredil z O. N. Br. 22.857 anketo, v katero naj pošlje vsako društvo mešč. šol. učiteljev po enega zastopnika. Inicijativa za sklicanje ankete je izšla tedaj iz vrst mešč. šol. učiteljsva in ne kot se je štalo v »Učit. Tov.« od UJU.* Z ozirom nato, da je prišel odlok pozno in ni bilo časa, da nominira učiteljsko samo zastopnika je določil predsednik Humek samega sebe.* Prosil je navzoče učiteljsko, da to hinkadno odobri: učiteljsko je to soglasno odobraval. V sled smrti Njegovega Velikanstva kralja Petra I. je bila anketa, ki je bila prvotno sklicana za 22. avg. preložena. Medtem so se učitelji in društva pridno pripravljala za anketo. Živahno dopisovanje je učiteljsko zbližalo in utrdilo v veri, da treba še obilnega dela, da se povzdigne meščansko šolstvo. — Po posredovanju Mite Giorjeviča je bila sklicana anketa drugič za 8. septembra, O čla-

* Stvarno moramo popraviti to poročilo, ker sta inicijativa za anketo meščansko-šolskega učiteljsva dala že poverjenik UJU tov. Jelenc in tov. Gmus v Beogradu na seji glavnega odbora UJU še pred splošno anketo zastopnikov učit. za revizijo načrta. Tov. Humeka je nominiral kot zastopnika pov. UJU tov. Jelenc, ker je bilo poverjenikstvo UJU pozvano od ministrstva naj določi enega zastopnika iz svojega področja. To stvarno pojasnilo je bilo podano na seji ožje sossvele UJU — pov. Ljubljana dne 20. t. m. z izrecnim povdankom, da se to k poročilu pripomni. Uredn.

nih ankete in njenem delu glej »Učit. Tov.« št. 49 z dne 29. septembra 1921., poročilo predsednika Humeka.

Predsednik je nato prečital in obrazložil načrt zakona, ki ga je po naporu delu sestavila anketa. Ker je sodeloval pri anketi tudi referent za gradnja šole Hristo Svirčević in načelnik osnovne nastave Vlado Radojevič in so načrti tako odobrili referenti je upati, da bo tudi zakonjen. Podajem kratek izvleček načrta:

Šola se imenuje gradnja šola. Ona daje svojim učencem zaokroženo neobrazbo in jih usposablja za praktično življenje in nadaljevanje studij na srednjih strokovnih šolah. Ona je poseben tip srednje šole in ima 4 letnike. Poleg obveznih predmetov, ki so na naših šolah že vpeljeni, predvideva načrt še sledeče predmete: en tuji jezik, pouk iz prava in narodnega gospodarstva, pouk iz poljedelstva, trgovine in industrije, gospodarstva in rokotvorni pouk. Meščanske šole so industrijskega, trgovskega ali poljedelškega tipa, kar se ravna po krajih, v katerih se nahajajo, temu primerno se sestavijo potem tudi načrti. Nastavniški meščanskih šol so redovni, pomožni in honorarni. Meščanske šole otvarja minister prosvete po potrebi, to je ako se priklagaj najmanj 30 učencev za prvi razred. Ako bi bilo v vseh razredih meščanske šole manj kot 80 učencev 3 leta se lahko ukine, vendar lahko minister prosvete v izjemnih slučajih od tega odstopi. Meščanske šole je namestiti v lastnem poslopju. V tem je stanovanje za ravnatelja in slugo. Občina, v kateri se otvori meščanska šola ima zgraditi stavbo, ki odstopiti primerno zemljišče in jo oskrbeti z inventarjem. Šola vzdržuje država in skrbi za učila, zbirke itd. V šolo se sprejemajo učenci, ki so dovršili 4 razrede ljudske šole in so 10 let stari, a še niso prekorčili 14. leta. Določeno polno izkaze, a koncem leta izpričevala. Absolventi 4. razreda polagajo koncem leta poseben izpit pred izpraševalno komisijo, ki ji predseduje ravnatelj. Število tedenskih ur iz obveznih predmetov ne sme presegati 28. Redni in pomožni nastavniki mešč. šol so drž. uradniki. Oni imajo vse pravice, plače in dodatke drž. uradnikov enake kvalifikacije. Redovni nastavniki so oni, ki so dovršili učiteljske ali srednje šole in so dovršili pedagoško visoko šolo ali pedagoško fakulteto in so se usposobili za učitelje mešč. šol. Pomožni nastavniki pa oni z ljudsko šolsko naobrazbo, ki so 10 let z dobrim uspehom delovali na ljudski šoli. Ravnatelj postane oni, ki je deloval 10 let kot redovni nastavnik na meščanski šoli. Nadzornik postane lahko po 15 letih službe na mešč. šoli. Mešč. šolski učitelji gredo lahko s 30 službenimi leti v pokoj. Ostanejo preko te dobe, dobijo 20% dodatek cele plače. Učitelji mešč. šol so dolžni poučevati tedensko 18—20 ur. Šole nadzorujejo strok. nadzorniki. Vsi nastavniki, moški in ženske imajo enake pravice in enake dolžnosti.

Prehodne navedbe: Vsi sedanji redovni učitelji, ki so usposobljeni za meščanske šole obdržijo svoje mesto in pravice pridobljene z izpitom. Oni nastavniki, ki se pripravljajo v mešč. šols. tečajih, ali sami bodo do leta 1924. delali lahko izpite pred posebnimi komisijami v Beogradu, Sarajevu, Zagrebu ali Ljubljani.

Predsednik je še povdarjal, da je načrt kompromis osnutkov, ki so jih prinesli delegati s sabo. O vsaki točki se je pričela obširna debata in končno je prišla še vsaka v poseben pretrei pri načelniku Radojeviču. Delo je bilo trudapolno in učiteljsko naj bo prepričano, da je vodila vse udeležence ankete dobra volja in namen bli propagatorji meščanske šole. Zaprotil je, da se mu da absolutorij.

K besedi se je oglasil tov. Bernot, ki je prižgal, da so nekatere točke v načrtu težko sprejemljive, da pa je tov. predsednik pojasnil, kako težko je bilo včasih najti zlato srednjo pot. Z upamo našemu predsedniku in sprejemmo načrt, ki ga je sprejel on, ter se mu zahvalujemo v imenu mešč. šole. Po teh besedah je učiteljsko živahno pohvalilo svojega predsednika.

Predsednik je nadaljeval: Vsi člani ankete so pa tudi uvideli, da treba dati meščanski šoli enotno podlago in v to je najno potrebno, da se strnejo mešč. šolski učitelji v krepko organizacijo, ki bo posvetila vso skrb in pažnjo meščanski šoli in njenemu učiteljsvu. Le tako bo mogoče, da vzgojimo našemu narodu inteligentnejši srednji stan. Vsi smo sklenili tedaj enodušno, da pripravljamo vsak zase to pot, ki naj nas vodi k cilju. Osnuje naj se »Savez« meščansko šolskih učiteljev naše kraljevine. V ta namen naj se skliče izredni občni zbor, ki imajo odločiti o novi organizaciji, nadaljnjih plačilih članarine UJU ali snujočemu se »Savezu« kot osnovi, kapital listu meščansko šolskega učiteljsva. Stavil je tedaj dvoje vprašanj zbranemu učiteljsvu:

1. Ali je pripravljeno vstopiti v snujoči se »Savez« ali ostati nadalje po sklepkih skupščine UJU poverjenikstvo Ljubljana v okrajnih učiteljskih društvih.

2. Komu se izplača članarina?

Da more učiteljsko vprašanji dobro premisliti je prekinil zborovanje za 10 minut.

Po odmoru je tov. predsednik nadaljeval. Ujedinjenje vsega učiteljsva je naš ideal. Ali pogledimo razne stanove. Vsak ima lastno organizacijo, v potrebi pa se združijo v krepko falanco, da izvojujejo zmago pravičnim svojim zahtevam. In zatem stremimo tudi ml. Snovanje »Saveza« ne pomenja tedaj cepjenja sil in dela, temveč